

УДК 338.48

Галицька І.Б., Кушпінський Т.П., Сопронюк Г.Є.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ІНДУСТРІЯ ГОСТИННОСТІ: ПІСЛЯВОЄННІ ТРЕНДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Halytska I., Kushpinsky T., Soproniuk G.

HOSPITALITY INDUSTRY: POST-WAR TRENDS AND PROSPECTS

З початком повномасштабного вторгнення індустрія гостинності та туристичний сектор України зазнали суттєвих змін і у напрямі транспортних сполучень і обсягу туристичного потоку. З 24 лютого минулого року припинилось будь-яке авіасполучення, яке було головною логістичною складовою для іноземних туристів – як класичного напрямку, так і бізнесу. Так само поїздки українців за кордон стали можливі лише залізницею та автомобільним транспортом. Відповідно, майже всі раніше заплановані тури та подорожі були скасовані і до України, і за кордон.

Очевидно, відновлення авіасполучення та розширення категорій осіб, що зможуть подорожувати чи їздити в ділові відрядження, не відбудеться до повного завершення воєнних дій. Разом з тим, наприкінці зими і фактично до травня 2022 року завмер і внутрішній туризм – індивідуальний, груповий та діловий. Як наслідок – на сьогодні ми маємо десятки, якщо не сотні закритих туристичних агенцій, що також відчутно вдарило по економічних показниках галузі.

2022 рік став першим від часів Другої світової війни, коли в Україні не відбувся літній курортний сезон. Фактично все доступне морське узбережжя Чорного моря було під ризиком обстрілів, а Азовське – окуповане. Тому сотні готелів, навіть з числа тих, що потенційно були готові приймати гостей, так і не відкрились влітку через побоювання щодо безпеки туристів.

Жорстка фінансова криза торкнулась не всіх закладів гостинності. Найбільш постраждали готелі, розташовані у східній, північній, південній та частково центральній частинах країни. Найбільший виклик – залишитись на плаву економічно, не втратити ключових співробітників. Для кожного готелю, як і будь-якого підприємства, існує так звана межа безбитковості. Дохід, який дозволяє виплачувати основні податкові та соціальні зобов'язання. Залежно від номерного фонду, типу готелю, його локації цей показник може бути виражений у завантаженості (кількості зайнятих номерів) – від 15 до 32-34 %. Проблема у тому, що далеко не всі заклади гостинності на вказаних територіях могли і можуть зараз отримати мінімально потрібну кількість проданих номерів.

Значно краща ситуація із завантаженням в готелях Західної України. Річ у тім, що основний гостьовий потік тут сформували не класичні туристи.

- Перша категорія – внутрішньо переміщені особи. З початком війни до Львова, Ужгорода, Івано-Франківська, Трускавця, готелів Прикарпаття та Закарпаття евакуювались сотні тисяч мешканців областей, де тривали бойові дії, де були окуповані населені пункти. Тож, з одного боку, тамтешні заклади готельного господарства отримали сталі завантаження, а отже, й прогнозований дохід, з іншого – певною мірою помилково рахувати внутрішньо переміщених осіб у туристичній статистиці.

- Друга категорія – релоковані підприємства та підприємці, які також потребували житла. Причому – на тривалий час. Є чимало випадків, коли готелі на 40-100 номерів орендувались компаніями для своїх співробітників на 6-12 місяців. Іншими словами, оцінювати, якщо так можна сказати, успішність роботи готелів винятково

завантаженістю в розрізі туризму наразі не зовсім раціонально. Принаймні до середини 2022 року.

З цього часу вже можна говорити про часткове відновлення туристичної галузі. Але винятково на західному напрямку. Все ж відкладений попит на відпочинок зіграв свою роль, хоча 90 % туристів і тих, хто відпочивав в готелях, склали жінки та діти.

А на осінь до решти додалась ще одна проблема, яка також критично впливає на стійкість готельного бізнесу – відключення світла як наслідок ракетних обстрілів по всій території країни. Закладам гостинності доводиться терміново купляти резервні джерела живлення – задоволення не дешево. Витрати на придбання генераторів та паливо стали ще однією вагомою витратною частиною підприємств.

Також можна говорити про часткове відновлення ділового туризму. Так, станом на вересень 2022 року столицю відвідало майже 100 тисяч іноземних гостей та понад 170 тисяч громадян України. Звісно, це незначні цифри у порівнянні з аналогічним періодом 2021 року. Якщо говорити про всю Україну, то за 11 місяців минулого року нас відвідало близько 2 мільйонів іноземних гостей – такі дані оприлюднює Державне агентство розвитку туризму (ДАРТ). Утім варто розуміти, що більшість іноземних відвідувачів – волонтери, журналісти, представники дипломатичного корпусу, владних структур. Фактично цільових ділових туристів набагато менше.

Ще одна причина – різке скорочення прибутковості багатьох сфер бізнесу, а відтак – мінімізація витрат на відрядження та участь у ділових заходах. Наразі вони не всім актуальні. Та й карантин 2020-го року навчив більшість бізнесів вирішувати більшість питань віддалено. Хоча, варто зазначити, відкладений попит на офлайн є і він лише з часом зростатиме. Тому у майбутньому можна прогнозувати сплеск конференцій, тренінгів, зустрічей наживо – надто довго ми бачимось лише на моніторах.

Відновлювати туризм у країні, де йшла війна – дуже відповідальна і складна робота. Прогнозують, що перший турист з'явиться за рік після останнього пострілу, але і після цього потрібно гарантувати безпеку кожному гостеві. Перша складова цього процесу – оновлені стандарти безпеки всередині самих готелів. На майбутнє, очевидно, всі заклади розміщення мають оснащуватись сховищами, надійними джерелами аварійного живлення, запасом води та продуктів на певний час. Понад те, вже зараз це питання актуальне – наявність сховища запитують внутрішні туристи та відпочивальники, коворкінг в сховищі дає можливість вже зараз проводити хоч невеликі івенти. Друга складова – розробка безпечних маршрутів. Звісно, інтерес до України буде й через відвідування місць, де йшли бойові дії, місць пам'яті. Як будуть працювати такі маршрути, хто гарантуватиме дотримання правил безпеки – питання актуальні вже на вчора.

Оскільки відновлення туризму, очевидно, відбуватиметься від локального до в'їзного, то й почати треба залучення територій, на котрі раніше не зважали. А її позбавлена фактично більша частина степової України, сотні локацій, архітектурних пам'яток, маршрутів. Особлива увага буде приділена також до місць пам'яті, на жаль, таких у нас буде багато. І їх також захочуть відвідувати гості з різних країн. Потрібно бути обережними з контентом, правилами відвідування, повагою до подій та людей з якими ці місця пов'язані.

Зрештою, війна закінчиться, і лише від нас самих залежить напрям і міцність сталого розвитку індустрії гостинності в країні. Від того, який шлях оберемо, але як би не сталось, варто пам'ятати: як було раніше – не буде. Жодна сфера, жоден бізнес не працюватиме як до війни. Ми всі змінились назавжди, і ми маємо вирішити, наскільки конкурентоспроможними будуть сфери туризму та готельно-ресторанного бізнесу у контексті розвитку індустрії гостинності.